

Nr 14.

Ankom till riksdagens kansli den 17 februari 1921 kl. 4 e. m.

*Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion
om ändrad lydelse av § 24 i förordningen om landsting.*

Närvarande: Herrar Larsson i Västerås, Klefbeck, Hellberg, Johansson i Kälkebo, Strömberg, Ljunggren, Thulin,*) Reuterskiöld, Lyberg, Stendahl, Hallén,*) af Ekenstam, P. S. Hedlund i Östersund, Sävström, Leander, Persson i Fritorp, Andersson i Igelboda, Eliasson och Gustafson i Kasenberg.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 28, har herr *Borg* hemställt,

»att riksdagen måtte besluta, att 24 § Kungl. förordningen om landsting måtte erhålla följande ändrade lydelse:

Landstingsman eller suppleant, som ej bor å den ort, där landsting hålles, åtnjuter av landstingsmedel i dagtraktamente under landstingets möte 20 kronor ävensom ersättning för resekostnader fram och åter, beräknat efter skjutslega för en häst, där icke järnväg är att tillgå eller ångbåtslägenhet begagnas, men efter avgiften i andra klassens vagn på järnväg, där sådan finnes, och för en hyttplats eller, när hyttplats ej förekommer, en salongsplats på ångfartyg, där resan såmedels sker. Landstingsman som bor å den ort, där landstinget hålles, åtnjuter av landstingets medel i dagtraktamente under landstingets möte 15 kronor.»

Beträffande de skäl, motionären anført till stöd för sin hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

När konstitutionsutskottet senast eller vid 1918 års lagtima riksdag föreslog riksdagen en höjning av det åt ledamot eller suppleant i landsting utgående dagtraktamentes belopp, angav utskottet bland annat följande motivering till stöd för sin hemställan: »Det står för utskottet klart, att en höjning av landstingsmännens dagtraktamente är av behovet

*Utskottets
yttrande.*

påkallad. De förändringar, som sedan 1912 skett i det allmänna prisläget, förorsaka, att den summa, till vilken dagtraktamentet nämnda år sattes, numera icke på långt när förslår för sitt ändamål, som av nämnda års konstitutionsutskott angavs sålunda, att traktamentet borde utgöra en på sådant sätt beräknad ersättning, att landstingsman 'utöver de besvär, som äro förenade med uppdraget', icke åsamkades 'särskilda direkta utgifter för uppdragets fullgörande'. — — — — Efter att hava tagit ståndpunkt till frågan om de allmänna grunderna för det ifrågavarande dagtraktamentets utgående har utskottet till sist att uttala sig beträffande dettas belopp. Härvid bör hänsyn tagas därtill, att ersättningen för kommunala förtroendeuppdrag, där sådan anses böra utgå, ej får sättas så hög, att — i strid med själva principen för vår kommunala självstyrelse — uppdraget blir eftersträfvansvärt för ersättnings skull. Å andra sidan bör icke höjningen ske med sådan försiktighet, att behovet av en ny höjning inom alltför kort tid gör sig kännbart; olämpligheten av alltför ofta återkommande ändringar i ifrågavarande stadgande ligger i öppen dag.»

Den utgångspunkt för bedömandet av denna ersättningsfråga, som utskottet alltså då tydligen ansåg sig böra omfatta, nämligen samma uppfattning av ersättningsens ändamål, som utskottet förfäktat i samband med dagtraktamentets tillkomst vid 1912 års riksdag, finner utskottet alltför vara den rätta. Ej heller anser utskottet någon anledning föreligga att numera underkänna det resultat beträffande ersättningsens belopp, vartill 1918 års riksdag i likhet med utskottet kommit från den nyssnämnda utgångspunkten och med beaktande i övrigt av de synpunkter, som framgå av det nyss citerade. Bland sistnämnda synpunkter vill utskottet särskilt fästa uppmärksamheten på det angivna hänsynstagandet även därtill, att höjning ej inom den närmaste tiden ånyo skulle behöva ifrågakomma. På grund av detta hänsynstagande reduceras givetvis betydelsen av det skäl, som motionären anført till stöd för sitt förevarande förslag, och som skulle ligga i den efter nuvarande ersättningsbelopps fixerande skedda prisstegringen. Då utskottet icke kunnat anse denna stegring av levnadskostnaderna så betydande, att därav, trots det alltså år 1918 betonade beaktandet av kostnadernas ökning under den närmaste tiden, den höjning nu kan motiveras, som motionären föreslagit, och då dessutom för närvarande otvetydigt för siggår en sänkning av prisnivån, har utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka den ifrågavarande motionen.

Härtill kommer, att som bekant på initiativ av 1918 års riksdag utredning försiggår beträffande frågan om ersättning för kommunala

förtroendeuppdrag i allmänhet. I samband därmed torde ock det önskemål, som 1920 års riksdag i skrivelse till Kungl. Maj:t framförde beträffande rätt för landstingsmän att erhålla dagtraktamente även under resedagar, vinna beaktande. Utskottet finner för sin del, att ett bifall till förevarande motion skulle innebära ett föregripande av denna utredning, och anser sig även på denna grund böra avstyrka bifall till motionen — detta så mycket mera som nämnda utredning inom icke alltför lång tid torde vara slutförd.

Utskottet får alltså hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 17 februari 1921.

På konstitutionsutskottets vägnar:

VIKTOR LARSSON.

Reservationer:

1) av herrar *Larsson* i Västerås, *Klefbeck*, *Hellberg*, *Strömberg*, *Ljunggren*, *Thulin*, *Hallén*, *Sävström* och *Andersson* i Igelboda, som ansett, att utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

»När konstitutionsutskottet senast — — — — — ligger i öppen dag.»

Den höjning, som i fråga om landstingsmannaarvodelt företogs vid 1918 års riksdag, ägde rum omedelbart efter att riksdagsmannaarvodelt höjts. Detta senare arvode, som tidigare varit 10, höjdes genom den vid 1918 års riksdag definitivt antagna grundlagsändringen till 20 och för i huvudstaden bosatta till 15 kronor om dagen. Skälen för ökningen av riksdagsmanna- och landstingsmannaarvodena voro då enahanda, nämligen att dessa arvoden icke på långt när försloge för sitt ändamål. I bägge fallen utgick man också ifrån, att höjningen skulle göras så stor, att ytterligare höjning icke skulle göra sig kännbar inom den närmaste tiden. Såsom är allmänt känt, har emellertid den fortsatta stegringen av levnadskostnaderna varit så betydande, att den vid tidpunkten för den förra

höjningen (1917—1918) uttalade förhoppningen, att en ytterligare höjning icke skulle ifrågakomma under den närmaste tiden, ej gått i uppfyllelse. Av 1920 års riksdag antogs såsom vilande och av 1921 års riksdag bekräftades en grundlagsändring, varigenom riksdagsmannaarvudet ökades från 20, resp. 15 kronor till 32, resp. 24 kronor pr dag under den beräknade riksdagstiden.

Enligt utskottets mening drager den företagna höjningen av riksdagsmännens arvoden med sig såsom en konsekvens bifall till en inom måttliga gränser företagen höjning av landstingsmännens arvoden. Utskottet anser i likhet med vad riksdagen tidigare ansett, att landstingsmännen icke böra på grund av ett för ringa arvode få vidkännas särskilda direkta utgifter för uppdragets fullgörande. Skall detta syfte tillgodoses, torde emellertid en höjning av landstingsmannaarvodena vara oundviklig. Stegringen av levnadskostnaderna har såsom nyss erinrats varit så betydande — varom den beslutade höjningen av riksdagsarvodena tillräckligt vittnar — att den betydligt överskrider den gräns, som man år 1918 trodde sig hava satt mot behov av ytterligare höjningar. Den sänkning av prisnivån, som under de senaste månaderna inträtt, synes utskottet icke vara sådan, att den undanröjer de skäl, som tala för en höjning av arvodesbeloppen.

Vid prövningen av det föreliggande förslaget har utskottet väl uppmärksammat den utredning, som för närvarande försiggår beträffande frågan om ersättning för kommunala förtroendemän. Enligt utskottets mening beröres emellertid det föreliggande spörsmålet icke av nyssagda utredning, enär arvoden till landstingsmän icke äro avsedda att utgöra ersättning för de besvär, som äro förenade med uppdraget, utan endast att täcka de direkta utgifterna för uppdragets fullgörande. Ej heller kan den av föregående års riksdag i skrivelse till Kungl. Maj:t begärda utredningen beträffande rätt för landstingsmän att erhålla ersättning för resedagar anses hava några egentliga beröringspunkter med den föreliggande frågan. Genom att bereda landstingsmännen rätt till reseersättning avser man ju att undanröja den orättvisa, som för närvarande träffar de avlägset boende landstingsmännen.

Vad därefter beträffar de belopp, som motionären föreslagit skola utgå i dagarvode, har utskottet funnit dem vara avpassade efter de förändrade prisförhållandena och stå i ungefärlig proportion till de nyligen höjda riksdagsmannaarvodena. Den kostnad, som rikets landsting genom höjningen skulle få vidkännas, är skäligen obetydlig och uppgår för landstingen sammanlagt i runt tal endast till mellan 0,1 och 0,2 % av landstingsskatten.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av motionen II: 28, för sin del måtte antaga följande

Förslag

till

**förordning om ändrad lydelse av 24 § i förordningen
den 21 mars 1862 om landsting.**

Härigenom förordnas som följer:

24 §.

Landstingsman eller suppleant, som ej bor å den ort, där landstinget hålles, åtnjuter av landstingets medel i dagtraktamente under landstingets möte *tjugo* kronor ävensom ersättning för resekostnaden fram och åter, beräknad efter skjutslega för en häst, där icke järnväg är att tillgå eller ångbåtslägenhet begagnas, men efter avgiften i andra klassens vagn på järnväg, där sådan finnes, och för en hyttplats eller, när hyttplats ej förekommer, en salongsplats på ångfartyg, där resan såmedelst sker. Landstingsman, som bor å den ort, där landstinget hålles, åtnjuter av landstingets medel i dagtraktamente under landstingets möte *femton* kronor.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1921.»

2) av herr *Lyberg* mot viss del av motiveringen.
